

מי שמתו פרק שלישי ברכות

יח.

עין משפט
נר מצוה

(א) גמלייל וכן איהא בשמחה
פ"י, (ג) טוטה דף מג,
(ד) ונשאלתום פ' ח' טרה א"י
אמר רב יהודה אמר רב,
(ה) ג"א מלגנן, (ו) גמ"ק
נט, (ז) ומהי נראה דלף
בג"מ ש"ד מנתקו כמ"ס
ס"ת כ"ל ר"ש א, (ח) ונדקדק
אלה אסיפא ג"ל א' ה"ד
(ט) ומאי טעמא ג"ל
רש"י, (י) ויניין מוספת
פטחים מ: ד"ה אלז ומו'
כ"ד ע"ד ע"ד ד"ה אסיפא ומו'
נדה ס: ד"ה אלז ומו' ע"ג
סה: ד"ה אלז.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואלו
מברך וכו' למיאלף מלקוברו
שבוט אלו קוברו אלז:
(ב) תוס' ד"ה למחר וכו'
ליתו בטילומיתין וליבא
משום לועג, ונ"ש מנחת
ומתלה דלגתהו ל"ע:
(ג) בא"י ונדול המלוה וכו'
דקשה מההיא דהתפלה:
(ד) בא"י מאלשו למ"י' הו
דמקריס האליזת משום
דליזת עולה:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"יש כתב, וכן
בדבייתיהו דראב"י כיון
שלא היה עומד לקיבוץ
חלה עליו אבילות מיד.
ב. בתוס' ר"יש כתב, כי
שעו מקנין לחי"ד כי
ציעות ערות הוא שקיים
החורו ואין החור ראוי
לאותו ערות עכשו.

מוסף רש"י

ואין מברכין עליו. ככתב
המניח להוציאו ידי חובתו
(יור"ד כג, ככתב, ואין
מוזמנין עליו. וכל זה לפי
שאין דעתו מיושבת עליו
וגלגה כנראה לגמלה, ועוד
דלא לא נזכר כאלו שעה
צברו והיו ליה לועג לם
(ס) הנו בשם רש"י, ובשבת
מיבב, כשהוא אולז (שם).
נתתיב בבבלין. מתיב
גמולות ענג שבת דלץ
אלנות בשבת (שם). מת
תופס ארבע אמות לק"ש.
שאין לקרות מלכיהו אמתי
משום לועג לם ע"י קורא
וזה אלו יוכל לקרות (שם)
הוה קשריא תכלתא.
צלימותיו וכו' נגרות על גבי
הקרות (כתי').

רב ניסים גאון

פ"ק ג
דאמר מר מת תופש ד'
אמות לקרית שמע.
עיקרה במסכתא סטה
בפיק משוה מלחמה. (דף מג)
כי אתא רב דמי אמר ר'
יוחנן משום ר' אליעזר בן
ייקב מת תופש ד' אמות
לקרית שמע דכתיב (משלי י)
לועג לרש חרף עשהו:

ואין מברכין עליו. אין לר"ח שיברכו לו אחרים צברת הלחם:
ואין מומנין עליו. אין מלטרף עם שלשה לזמון: שמיש המטה
איכא צניעותו. ל"ש חייב אלז צעונה בשבת: קפני מיהא פטור
מק"ש ומלז ברכות. ואפילו כשהוא אוכל צבית חזירו: סרגמא.
לאה דתני פטור אמי שאין לו בית
אחר דקאמר מחזיר פניו ואוכל:
רב אשי אמר. לעולם אכולה ומתמתינן
נמי אפילו צבית אחר נמי פטר ליה
דכל שמוטל עליו לקוברו קרי מוטל
לפניו: ויקם אזהרה וגו' וכפי
ואקברה ממי מלפני. והיא שעתא
לאו לפניו הוה: משמרו. אדס אחר
שאנו קרבו אלא משמרו: סופס
ד' אמוס לק"ש. שאסור לקרות בתוך
ארבע אמות שלו משום לועג לרש:
פטור מק"ש. משום דעוסק במלוה:
חושפין לעכברים. מנח קמח חייש
לעכברים אפי' כספיה: וסקיא.
מלרף גדול של עור: ואס היה
מתירא. ור"ח לרכוז על הסוס
ורוכב: מלוה פ' חונן דל. קרי ציה
מלוה את המקום מי שחונן את הדל
ואין לך דל מן המט והמלוה אותו
כלאו מלוה את המקום: דלייה.
הגביהו: לא שניס. לא חזרת עליו
פעם שנית כדי שתצונן זו: אלו
צדיקים. ומאי יודעים שימותו נותנים
אל לבם יום המיתה ומושיבים ידיהם
מן העזירה. ורשעים אינם יודעים
מאומה שעושים עצמם כאלים יודעים
ומוטאים: הוה אס בה. השפיל את
השנים של דורות משני מקדשים שלא
היה זהם כמותו: אריאל זה צית
המקדש שנא' הוה אריאל אריאל קרית
מנה דוד (שע"י נט): מואב. על שם
שבגאו דוד דלתי מרות המואביה:
גזוי

ואין מברכין עליו ואין מוזמנין עליו ופטור
מקריאת שמע וזמן התפלה וזמן התפילין
ומכל מצות האמורות בתורה ובשבת מ"ב
ואוכל בשר ושותה יין ומברך ומומן ומברכין
עליו ומוזמנין עליו ור"ח בכל המצות
האמורות בתורה (ר"ש ב"ג אומר מתוך
שנתחייב באלו נתחייב בבבלין ור"ח יוחנן
מאי בינייהו תשמיש המטה איכא בינייהו
קתני מיהת פטור מקריאת שמע וזמן התפלה
ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה
אמר רב פפא תרגמא אמהזיר פניו ואוכל
רב אשי אמר כיון שמוטל עליו לקוברו
כמוטל לפניו דמי שנאמר ויקם אברהם
מעל פניו מתו וגאמר ואקברה מתי מלפני
כל זמן שמוטל עליו לקוברו כמוטל לפניו
דמי מתו אין אבל משמרו לא והתניא
המשמר את המת אע"פ שאינו מתו פטור
מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות
האמורות בתורה משמרו אע"פ שאינו מתו
מתו אע"פ שאינו משמרו מתו ומשמרו
אין אבל מהלך בבית הקברות לא והתניא
בראשו וספר תורה בזרועו וקורא ואם
עושה כן עובר משום לועג לרש חרף
עושהו התם תוך ארבע [אמות] הוא
דאסור חרף לארבע אמות חייב דאמר מר
ב"מת תופס ד' אמות לק"ש הכא חרף לד' אמות
גמי פטור: גופא דהמשמר את המת אע"פ
שאינו מתו פטור מקריאת שמע ומן התפלה

והנניא פטור מתקיעת שופר אית לך למימר בחול ולא צ"ע
צתמיה ומשני א"ר חנינא מכיון שהוא זקוק להכין לו ארון ותכריכין
דחתנו (שבת קנא). מחשיכין על החמס להציא לו ארון ותכריכין
כמו שהוא נושא משאו דמי אלמא משמע דבשבתות וי"ט אינו רשאי
לנזך ולהפיל דטרוד להשקיף לו על
החמס להציא ארון ותכריכין וקשא
מסיפא דקתני בשבת מברכין עליו
ומזמנין עליו וכן תניא נמי צירושלמי
דד"א בחול אלז בשבת מיסב ואוכל
ומנזך ועונים אחריו אמן. ואומר
הר"י דפליגי אהדדי רישא וסיפא
צירושלמי. ורזי נתנאל היה אומר
דאפשר לישב דודאי אס דעמו
להשקיף על החמס אז יש לנו לומר
טרוד להשקיף ואינו רשאי לנזך
אלז כסיפא מיידי בשאין דעמו
להשקיף על החמס ומיהו האי טעמא
לא שייך לטעמא דמשום כבודו. ומן
הירושלמי דמשני דפטור מנשילת
לולב דמיידי בחול המועד טרוד
לישא משאו למדנו שחול המועד
שייך אניות כשמתו מוטל לפניו וכיון
דכשמוטל לפניו שייך אניות כי מוטל
עליו לקוברו כמוטל לפניו דמי וכן
איכפא מן שמתו מוטל לפניו ואין
עליו לקוברו אינו נוהג אניות וכן
משמע צירושלמי נמסר לרבים אוכל
בשר ושותה יין נמסר לכתפים
כנמסר לרבים ועל כרחך נמסר
לרבים ר"ל אפי' לפניו דחי שלא
לפניו תיפוק ליה שמד חל עליו
אלנות משילף מפמח ציתו ולן ללא
חל עליה אניות א"כ אדס שאינו
יכול לקבור מתו כגון אדס שמת
בצית האסורים ואין המושל מניחו
לקוברו נראה שאין חייב לנהוג בו
אניות שהרי אין זה מוטל עליו
לקבור מפני שאינו יכול לפדותו
ולהוציאו לקבורו כדתניא במסכת
שמות (פ"ג נתיאלף צעילו מלקוברו
מתאכלין עליו ופסיק מנייה מורת
אניות מיהו צאותו שפטו מושל
גס אליות אינו חייב ללא דמי
למחשו מלקוברו (ס) ששם אינו קוברו
מו אלז הכא דעיין הוה מלפס אס
יוכל לעשות פשרה עם המושל להניחו
לקבורו וכן מעשה דר' אליעזר צ"ש
בצבא מלעט (דף פד): דפסק מלות
אניות ומעשה שמתה אחותו של ר"ת
בשבת והודיעו לו צמולאי שבת צעיר
אחרת ואלז בשר ושתה יין ואמר
כיון שיש לה צעל שמייז כצבורתה
אינו אסור בצער ויין ואפשר שם
ר"ת אס היה צעיר עלמו היה מיקל
מאותו הטעם: וספ"ר תורה
בדויעו וקורא. והוא הדן דעל פיה
אסור לקרות: וירבב ע"ה.

ה א מיי פ"ד מהלכות
תפילין הלכה כג ופי"ד
מהלכות אלז הלכה יג ופי"ד
מהל' ס"ת הלכה ון סג
עשו כב טו"ש א"ח סימן
מה סע"י א ומימן על סע"י
א ויו"ד סימן רפב סע"י ד
ופ"י שם סע"י ג א:
ב ומו"י פ"ג מהל' ק"ש הל'
ד כוש"ע אר"ת ס"י על סע"י
א ויו"ד ס"י שם סע"י ג א:
א ג מיי פ"ד מהלכות ק"ש
הלכה ג טו"ש אר"ת
סימן על סע"י ג ד וביו"ד
סימן טמה סע"י א:
ד ד מיי פ"ד מהלכות אלז
הלכה י"ד סג עשין
מ"ד פ"ג טו"ש ע"י
סימן טג סע"י א:
ה מיי פ"י מהל' ס"ת
הלכה י"ב טו"ש ע"י ס"י
רפב סע"י א:
ו ח מיי וסג ע"י טו"ש
ש"ע יו"ד ס"ת ע"י סג
סע"י ג:
ז טו"ש ע"י אר"ת ס"י כג
סע"י א ויו"ד ס"י שם סע"י
א:
טו"ש ע"י אר"ת ס"י כג
סע"י א ויו"ד ס"י שם סע"י
א:
טו"ש ע"י אר"ת ס"י כג
סע"י א ויו"ד ס"י שם סע"י
א:
טו"ש ע"י אר"ת ס"י כג
סע"י א ויו"ד ס"י שם סע"י
א:

תורה אור השלם

1. ויקם אברהם מעל פני
מתו וידבר אל בני חת
לאמרו:
בראשית כג ג
2. גר ותושב אצבי עמכם
תנו לי אחוז קבר עמכם
ואקברה מתי מלפני:
בראשית כד כ
3. לעג לרש חרף עשהו
שמות לא"ד יקנה:
משלי יז ה
4. מלוה יי חונן דל וגמלו
ישלם לו:
משלי יז ז
5. עשק דל חרף עשהו
ויקבדו חנו אבויון:
משלי יז יא
6. כי החיים יודעים
שמותו והמתים אינם
יודעים מאומה ואין עוד
לקום שקר כי נשבו זכרם:
קהלת ט ה
7. ויבדו בן ויודיע בן
איש חיל רב פעלים
מקבצאל הוא הבא את
שני אראל מואב ודוא יך
והבא את הארי בתוך
הבאר בית השלג:
שמואל ב כג כ

רבניו הנגאל

ת"ר המולין עצמות
ממקום למקום הרי זה לא
יתנם בדסקיא פ', שני
סקין מחוברין ומנוחין על
החומר אחד מצד זה ואחד
מצד אחר. ובלשון ישמעאל
אלכריג.

צדעתך לאסור ס"ת אלז צניצאים ובכמוצים שפיר דמי
פשיטא דמותר דלמה יהיה אסור ועוד דצהדיא אמר צירושלמי דסקיא מלאה ספרים או שהיו צה עצמות של מת הרי זה מפשילן לאחוריו
ורוכב עליו: א"ר אסיפא משום אסמים מותר ארבוט ע"הם. וה"ה לאחוריו מותר אפילו בלא לטטים: ר' מחרב באין אצ"נו
ועבשיו מחרפין ארתנו. ומימה והא אמרי' צפ' התכלת (מנחות דף מה). היא שעתא דחי רמינן ליה פי' נותנין צניצת בטילומיתין (א) משום
לועג לרש וי"ל ד"פ הכא דנציישין אותם צמה שהחיים מלויים והמתים אינם מלויים וגדול המלוה וכו' (א) והיא דהתכלת היינו דרמו
חוטים למתים ועכשיו אנו מסלקין אותן (א) ומאי שנא אומר ר"ת דוקא הם שהיו רגילים כולם צחייהם ללבוש טלית בדי' כנפות ולבוש
צניצת וגם לכל העוסקים צהם יש להם צניצת והוא לועג לרש אס לא היה להם צניצת או משום דכתיב לדורותם לדור תס אלז אנו שגם
בחינו אין מנהגינו ללבוש תמיד צניצת א"י הוה רמינן להו הוה כמו לועג לרש וכו"ת נשים לאותם שהיה להם צחייהם א"כ יהיה לועג
לרש לאחרים ועוד אר"ת ששמע מאנשי לות"ר: (א) דמקריס הצניצת לציצת עולה למנין תרי"ג ע"ה חותין וחמשה קשרים ואס לובש
צניצת נראה כאלו קיים כל התורה ומיחו כשיקרא וזה לא נהירא דגם חיים עמה למה לובשים הלא לא קיימו כל התורה כולה ומיחו
י"ל דלנו סומכים על מסכת שמחות (פ"ג) שזוה אכא שאול לצניו הטילו תכלת מאפילונו ואע"פ שהגמרא חולק עליו יש דברים שאנו
מניחין הגמ' שלנו ואנו עושין כספרים החלוניס כמו מחוון ישעיהו כפסיקתא וכמו יחל שיש צגמ' (נגילה דף לה). דתתענית קורין צרכות
וקללות ובספ' סופרים (י"ז) מפרש יחל והריצב"ה היה רגיל שלא להסירם מן הכנף אלז לקושטם ולהדקם בתוך הכנף לפוקי נפשיה מפלוגתא
אס הם חייבין צניצת יש להם צניצת ואס לאו הרי הם מכוסין: י"ז אריאל מואב. על שם דוד ושלמה שבנו את הצית וצאו מרות המואביה: